

РОСТОВСЬКА Ю. О., ПАРХОМЕНКО О. М., МАКСИМЕНКО В. І.

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ до підготовки та захисту кваліфікаційної роботи

Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя
Факультет педагогіки, психології, соціальної роботи та мистецтв
Кафедра музичної педагогіки та хореографії

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПІДГОТОВКИ ТА ЗАХИСТУ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

*на здобуття освітнього ступеня «магістр»
за спеціальністю 024 Хореографія
галузі знань 02 Культура і мистецтво*

Укладачі:

Ростовська Ю. О.

Пархоменко О. М.

Максименко В. І.

УДК 378.147:793 (075.8)

М54

Рекомендовано Вченою радою

Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя

(НДУ ім. М. Гоголя)

Протокол № 1 від 29.08.2024 р.

Рецензенти:

Благова Т. О. – доктор педагогічних наук, професор, завідувачка кафедри хореографії Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка.

Коваль О. В. – кандидат педагогічних наук, доцент, в.о. завідувачки кафедри музичної педагогіки та хореографії Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя.

Відповідальна за випуск: Ростовська Ю. О.

Ростовська Ю. О., Пархоменко О. М., Максименко В. І.

М54 Методичні рекомендації до підготовки та захисту кваліфікаційної роботи на здобуття освітнього ступеня «магістр» для спеціальності 024 Хореографія галузі знань 02 Культура і мистецтво. – Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2024. – 33 с.

У методичних рекомендаціях висвітлено теоретичні та практичні аспекти проведення наукового дослідження та здійснення балетмейстерської постановки магістрантами-хореографами. Розглянуто весь процес підготовки та здійснення кваліфікаційної роботи. Даний посібник містить методичні поради щодо основних вимог, які стосуються підготовки, структури, оформлення джерел інформації та захисту кваліфікаційної роботи.

Посібник розрахований на магістрантів, які навчаються за спеціальністю 024 Хореографія галузі знань 02 Культура і мистецтво, викладачів та наукових керівників кваліфікаційних робіт.

УДК 378.147:793 (075.8)

© Ю. О. Ростовська, О. М. Пархоменко,
В. І. Максименко, 2024

© НДУ ім. М. Гоголя, 2024

ПЕРЕДМОВА

У сучасній хореографічній педагогіці вищої школи дедалі більше уваги приділяється набуттю базових знань щодо понятійно-категоріального наукового апарату та методології наукових досліджень, які надають можливість самостійно і творчо опрацьовувати та узагальнювати дослідницький матеріал у вигляді кваліфікаційної роботи. Саме тому вбачається необхідність у формуванні методологічної культури майбутніх магістрів хореографії; у систематизації й узагальненні теоретичних аспектів наукового пошуку та визначенні основних етапів створення балетмейстерської постановки як практичного аспекту кваліфікаційної роботи магістрантів.

Рекомендації призначені для надання допомоги магістрантам-хореографам при виконанні кваліфікаційної роботи згідно чинного Стандарту вищої освіти для другого (магістерського) рівня спеціальності 024 «Хореографія» та містять основні вимоги до змісту та оформлення кваліфікаційної роботи, послідовності її виконання, процедури захисту та оцінювання.

У методичних рекомендаціях висвітлено весь процес підготовки та написання кваліфікаційних робіт від вибору теми до процедури публічного захисту. Визначено вимоги до написання та оформлення кваліфікаційних робіт; рекомендації щодо прийомів викладу, мови та стилю наукових матеріалів; правил оформлення, цитування та посилання на першоджерела тощо. Окремо у додатках наведені зразки оформлення титульних сторінок, змісту, вступу, оформлення джерел інформації.

Методичні рекомендації можуть бути корисними здобувачам-магістрантам і викладачам вищої школи у процесі вивчення освітніх компонентів «Методологія та організація наукових досліджень», «Методологія розробки та керівництва проєктами», науковим керівникам кваліфікаційних робіт та іншим.

При підготовці методичних рекомендацій використовувалися такі джерела:

1. Гусейнова Л. В., Дворник Ю. Ф., Коваль О. В. Методичні рекомендації до підготовки та захисту магістерської роботи на здобуття освітнього рівня «магістр» для спеціальностей 024 Хореографія та 025 Музичне мистецтво. Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2019. 94 с.

2. Державний стандарт вищої освіти України для другого (магістерського рівня) вищої освіти (Галузь знань 02 Культура і мистецтво, спеціальність 024 Хореографія), затвердженого та введенного в дію наказом Міністерства освіти і науки України від 04.03.2020 р. № 359;

3. «Положення про випускну кваліфікаційну роботу здобувача вищої освіти Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя» від 28.06.2022 р. № 60 (зі змінами від 17.11.2023 р. № 261), http://www.ndu.edu.ua/storage/norm_baza/2022%20Положення%20про%20кваліф.%20роб%20%28з_%20змін%202023%29.pdf

4. «Положення про підсумкову атестацію здобувачів вищої освіти та порядок створення та організацію роботи екзаменаційних комісій у Ніжинському державному університеті імені Миколи Гоголя» від 28.04.2022 р. № 60 http://www.ndu.edu.ua/storage/norm_baza/derz_atestazija.pdf

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Кваліфікаційна робота магістранта-хореографа – це самостійно створений кількох частинний хореографічний твір, тривалістю не менше 6 хвилин (до 10 хвилин), на підставі якої визначають рівень загальної та спеціальної підготовки здобувача, його здатність застосовувати знання під час вирішення конкретних проблем, схильність до аналізу та самостійного узагальнення матеріалу з теми кваліфікаційної творчої роботи, готовність до виконання завдань професійної діяльності у сфері хореографії.

Кваліфікаційна робота зорієнтована на застосування комплексу загальних та фахових компетентностей у процесі її реалізації; формування умінь самостійно визначити тему та етапи роботи, обґрунтовувати систему заходів, необхідних для розв'язання теоретичних та прикладних завдань; проведення всебічної підготовки кваліфікаційної роботи; практичне втілення хореографічного задуму; обґрунтування здійснених творчих рішень.

Головною метою створення кваліфікаційної роботи є систематизація, закріплення, розширення та поглиблення теоретичних знань і практичних умінь та навичок під час реалізації балетмейстерського твору від творчого задуму до сценічного втілення, а також застосування їх для вирішення конкретних художніх, наукових, організаційних та інших завдань.

Виконання магістрантом кваліфікаційної роботи передбачає:

- ❖ поглиблення, систематизацію та закріплення отриманих за час навчання знань;
- ❖ розвиток здатності організовувати пошук, самостійний вибір, якісну обробку інформації з різних джерел для провадження науково-дослідної, балетмейстерської діяльності у сфері хореографії;
- ❖ напрацювання і розвиток навичок самостійної роботи і творчого пошуку, у тому числі в умовах, що змінюються;

❖ формування уміння упорядковувати факти, аналізувати, порівнювати, класифікувати, робити висновки у процесі науково-дослідної та творчої діяльності;

❖ опанування здобувачами методикою креативного пошуку, концептуального бачення, художнього осмислення та практичного втілення задуму у вигляді сценічної реалізації хореографічної постановки;

❖ розвиток уміння реалізації творчого задуму з урахуванням синтетичної природи хореографічного мистецтва та поліваріативності його поєднання з різними видами мистецтв;

❖ розвиток уміння презентувати власні науково-мистецькі досягнення, використовуючи різноманітні комунікаційні технології;

❖ визначення рівня підготовленості випускника до майбутньої професійної діяльності, задля можливого продовження навчання для здобуття наступного рівня вищої освіти.

Кваліфікаційна робота реалізується магістрантом самостійно і передбачає публічну демонстрацію власного хореографічного твору, що супроводжується **пояснювальною запискою**, яка є науковим обґрунтуванням художньої значущості роботи та оригінальності хореографічного втілення задуму.

Кваліфікаційна робота здобувача другого (магістерського) рівня вищої освіти повинна забезпечувати удосконалення балетмейстерської культури хореографа-постановника, організаційно-управлінську діяльність хореографічним колективом, сприяти розкриттю його творчої індивідуальності, свідчити про набуту професійну майстерність, про здатність вирішувати дослідницькі, творчі, організаторські проблеми у сфері фахової діяльності.

Загальна вимога до кваліфікаційної роботи магістранта-хореографа – це має бути авторська, унікальна, драматургічно вибудована хореографічна постановка, якій передував глибокий науковий аналіз за темою роботи.

Кваліфікаційна робота має:

❖ продемонструвати рівень професійної підготовки здобувача вищої освіти, що відповідає вимогам спеціальності 024 Хореографія та здатність і

уміння застосовувати отримані знання з фахових дисциплін для вирішення творчих завдань на основі мистецького потенціалу хореографії;

- ❖ базуватися на методах та технологіях проведення балетмейстерської та постановчої діяльності, наукового дослідження з мистецьких проблем у хореографічній сфері;

- ❖ містити у пояснювальній записці обґрунтування актуальності обраної теми кваліфікаційної роботи та її практичної цінності;

- ❖ засвідчувати самостійність і системність підходу магістранта під час виконання кваліфікаційної роботи з конкретної теми;

- ❖ продемонструвати обізнаність у галузі професійної літератури з хореографії, здатність мислити концептуально на засадах хореографічної та сценічної драматургії;

- ❖ містити аналіз різних точок зору з покликанням на джерела (у вигляді цитувань або посилань) і аргументоване формулювання власної позиції щодо пластичного втілення балетмейстерського задуму або інтерпретації художніх творів;

- ❖ повністю розкривати тему кваліфікаційної роботи у пояснювальній записці, містити обґрунтування висновків проведеної роботи.

Практична частина кваліфікаційної роботи має відповідати таким критеріям:

- ❖ оригінальність теми кваліфікаційної роботи;

- ❖ самостійність здійснення хореографічної постановки (від задуму до реалізації);

- ❖ систематичність та послідовність роботи;

- ❖ висока якість драматургічної розробки, застосування режисерських прийомів;

- ❖ оригінальність композиційного рішення (лексика, малюнки, цілісність частин тощо);

- ❖ висока якість обраного музичного матеріалу та його відповідність хореографічному твору.

До *пояснювальної записки* висуваються такі вимоги:

- ❖ відповідність змісту пояснювальної записки темі кваліфікаційної роботи;
- ❖ обґрунтування теоретичних основ практичної частини (хореографічна постановка) кваліфікаційної роботи;
- ❖ розкриття ідейно-тематичного та композиційного рішення хореографічної постановки;
- ❖ обґрунтування засобів художньої виразності;
- ❖ аргументоване формулювання висновків;
- ❖ науковість стилю викладення, логічність, грамотність, дотримання вимог оформлення;
- ❖ повноцінне використання джерельної бази кваліфікаційної роботи;
- ❖ своєчасність виконання.

2. ПОСЛІДОВНІСТЬ ЗДІЙСНЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Кваліфікаційна робота реалізується у такій послідовності:

- ❖ вибір теми роботи (за погодженням з науковим керівником, викладачем з дисципліни «Мистецтво балетмейстера» та вченою радою факультету);
- ❖ узгодження з науковим керівником та викладачем з дисципліни «Мистецтво балетмейстера» постановчої роботи та написання пояснювальної записки;
- ❖ відбір та вивчення літературних, музичних, відео- джерел з теми;
- ❖ розробка плану пояснювальної записки та написання першого (теоретичного) розділу;
 - ❖ теоретична розробка композиційних елементів хореографічного твору;
 - ❖ практична постановча та репетиторська робота;
 - ❖ написання другого (художньо-аналітичного) розділу пояснювальної записки;
- ❖ формулювання висновків до кожного розділу та загальних висновків;

- ❖ оформлення списку використаних джерел;
- ❖ здійснення літературного редагування та технічного оформлення пояснювальної записки.

3. КЕРІВНИЦТВО КВАЛІФІКАЦІЙНОЮ РОБОТОЮ

Здобувачеві вищої освіти надається право обирати наукового керівника та власну тему кваліфікаційної роботи з переконливою аргументацією щодо її актуальності та художньої значущості.

Кваліфікаційна робота виконується здобувачем самостійно під контролем наукового керівника, який призначається з числа викладацького складу кафедри (викладач з науковим ступенем, вченим званням).

Науковий керівник зобов'язаний проводити з магістрантом консультації, на яких:

- ❖ надавати здобувачу допомогу в обґрунтуванні теми роботи, складанні плану та визначенні етапів створення кваліфікаційної роботи; контролюватиме його виконання;
- ❖ рекомендуватиме вектор пошуку джерел інформації (літературних, аудіо-, відео- тощо);
- ❖ консультуватиме по систематизації матеріалу для реалізації теоретичної та практичної частини кваліфікаційної роботи;
- ❖ керуватиме написанням пояснювальної записки;
- ❖ допомагатиме у створенні лібрето хореографічної постановки, підбору музичного матеріалу та хореографічної лексики;
- ❖ консультуватиме стосовно оформлення пояснювальної записки та підготовки її до публічного захисту, здійсненні відео-презентації кваліфікаційної роботи;
- ❖ впродовж усього періоду виконання кваліфікаційної роботи контролювати цей процес та періодично інформувати кафедру про стан підготовки роботи;

- ❖ надавати допомогу здобувачу у підготовці доповідей, тез та статей за матеріалами кваліфікаційної роботи і сприяти їх опублікуванню у матеріалах наукових конференцій, науково-методичних виданнях;
- ❖ створювати творчу атмосферу при організації роботи зі здобувачем;
- ❖ надавати об'єктивний письмовий відгук про кваліфікаційну роботу здобувача (з висновком щодо можливості його захисту) не пізніше як за тиждень до захисту.

Також, науковий керівник знайомиться із рецензією на пояснювальну записку до кваліфікаційної роботи здобувача до її захисту; бере участь у відкритому засіданні Кваліфікаційної комісії, на якій відбувається захист кваліфікаційної роботи, підготовкою якою він керував. Якщо захист кваліфікаційної роботи визнається незадовільним і Кваліфікаційна комісія дає згоду на повторний захист без зміни теми, науковий керівник надає здобувачу необхідну допомогу у доопрацюванні роботи.

4. ПРАВА ТА ОБОВ'ЯЗКИ МАГІСТРАНТА-ХОРЕОГРАФА

Магістранти під час здійснення кваліфікаційної роботи повинні:

- ❖ чітко дотримуватися графіка виконання кваліфікаційної роботи, а у випадках його порушення давати аргументовані пояснення науковому керівнику або завідувачу кафедри;
- ❖ демонструвати на концертах, конкурсах епізоди своєї хореографічної постановки, виступати з темами доповідей за матеріалами пояснювальної записки кваліфікаційної роботи на конференціях, писати статті до науково-методичних збірок;
- ❖ подавати відповідно до графіка науковому керівнику текст пояснювальної записки (частинами та у завершеному вигляді);
- ❖ дотримуватися вимог нормативних документів щодо академічної доброчесності;

❖ тактовно і аргументовано реагувати на зауваження наукового керівника та на побажання рецензента, давати обґрунтовані відповіді на запитання членів Кваліфікаційної комісії та присутніх на публічному захисті кваліфікаційної роботи.

Магістранти мають право:

- ❖ пропонувати власну тему кваліфікаційної роботи з обґрунтуванням її актуальності;
- ❖ обирати наукового керівника;
- ❖ порушувати питання перед кафедрою про заміну наукового керівника, якщо для цього є вагомі підстави;
- ❖ мати повний доступ до всіх інформаційних баз даних та ресурсів Університету, наукової бібліотеки, кафедри;
- ❖ користуватися допомогою наукового керівника у підготовці кваліфікаційної роботи;
- ❖ ознайомитися із рецензією на свою пояснювальну записку до захисту кваліфікаційної роботи.

5. ЗАГАЛЬНІ ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ ПОЯСНЮВАЛЬНОЇ ЗАПИСКИ

Пояснювальна записка до кваліфікаційної роботи магістранта має певну *структуру*, а саме:

- ❖ титульна сторінка;
- ❖ зміст;
- ❖ вступ;
- ❖ розділ I;
- ❖ висновки до першого розділу;
- ❖ розділ II;
- ❖ висновки до другого розділу;
- ❖ загальні висновки;

- ❖ список використаних джерел;
- ❖ додатки (за необхідності).

Пояснювальна записка до кваліфікаційної роботи виконується державною мовою та розпочинається титульною сторінкою, де зазначаються: повна назва Університету, факультету та кафедри; тема кваліфікаційної роботи; освітня програма; освітній рівень; прізвище, ім'я та по-батькові здобувача; прізвище, ім'я та по-батькові наукового керівника й рецензента, їх наукові ступені та вчені звання; резолюція щодо допуску до захисту.

Текст пояснювальної записки до кваліфікаційної роботи починається зі змісту, який відображає її структуру (вступ, розділи, параграфи, висновки, списку використаних джерел тощо) із зазначенням сторінок їх розміщення.

Кожна структурна частина пояснювальної записки (зміст, вступ, розділи, загальні висновки, список використаних джерел, додатки) починається з нової сторінки та великими літерами жирним шрифтом, наприклад: **ВСТУП, РОЗДІЛ, ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ, СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ, ДОДАТКИ.**

Розділ та його назва відцентровуються відповідно до тексту роботи. Заголовки параграфів друкують маленькими літерами жирним шрифтом курсивом, крім першої – великої, з абзацного відступу. Крапку в кінці заголовка не ставлять. Перенос слів у заголовках, підкреслення заголовків не допускається.

Текст пояснювальної записки до кваліфікаційної роботи друкується з одного боку сторінки аркуша формату А4. Поля на сторінках розміщуються так: ліворуч – не менше 25 мм, праворуч – 10 мм, зверху – 20 мм, знизу – 20 мм.

Усі сторінки тексту нумеруються. Нумерація починається з титульної сторінки, але порядковий номер сторінки на ній не вказується; на всіх наступних він розташовується праворуч зверху. Обсяг кваліфікаційної роботи складає 50-70 сторінок.

Текст пояснювальної записки до кваліфікаційної роботи здійснювати шрифтом Times New Roman; розмір кегля – 14; інтервал між рядками – 1,5. Текст роботи не бажано перевантажувати маркерами, курсивом, іншими шрифтами.

Основна частина пояснювальної записки до кваліфікаційної роботи має містити: **вступ, розділи роботи та висновки.**

У **ВСТУПІ** подається загальна характеристика кваліфікаційної роботи, а саме:

- ❖ обґрунтування вибору теми (висвітлюється актуальність звернення до теми;
- ❖ мета кваліфікаційної роботи;
- ❖ завдання;
- ❖ практичне значення (надаються відомості про використання роботи або рекомендації щодо втілення);
- ❖ апробація (зазначаються заходи, на яких було оприлюднено кваліфікаційну роботу чи її складові, місце і дата проведення; подається бібліографічний опис надрукованих праць здобувача магістерського ступеня, де відображено досвід реалізації– тез доповідей на конференціях, наукових статей тощо);
- ❖ структура та обсяг пояснювальної записки.

У **РОЗДІЛАХ** пояснювальної записки має бути вичерпно і повно викладено сутність етапів підготовки та реалізації кваліфікаційної роботи. У разі використання наукових результатів, ідей, публікацій та інших матеріалів інших авторів у тексті роботи повинні бути **посилання** на публікації цих авторів. Посилання оформлюється у квадратних дужках [1, 35], де перша цифра – номер джерела у «Списку використаних джерел», друга – сторінка у цьому джерелі, з якої запозичено інформацію чи цитату.

У **РОЗДІЛІ І** висвітлюються *теоретичні основи* кваліфікаційної роботи:

- ❖ аналізуються література та джерела, що стали при нагоді для реалізації;
- ❖ характеризуються джерела постановки (художній твір – літературний, музичний, образотворчий, кіно-твір тощо; обряди, історичні події тощо);
- ❖ досліджується художня практика реалізації аналогічної чи дотичної тем у хореографічному та інших видах мистецтва тощо.

У **РОЗДІЛІ 2** надаються *художньо-аналітичні відомості* щодо реалізованої хореографічної постановки, а саме:

- ❖ лібрето, дійові особи та їх характеристика;
- ❖ форма, жанр, стиль; ідейно-тематичний аналіз (сюжет, тема, ідея, над завдання, конфлікт, наскрізна дія тощо);
- ❖ композиційно-архітектонічна побудова (експозиція, зав'язка, етапи розвитку дії, кульмінація, розв'язка, фінал);
- ❖ сценарно-композиційний план (порядок та назви епізодів, їх тривалість, зайняті виконавці, можливі примітки щодо художнього оформлення, технічного забезпечення);
- ❖ характеристика музичної основи хореографічного твору;
- ❖ сценографія (теоретичне обґрунтування вибору костюмів, реквізиту, декорацій, освітлення тощо).

У **ВИСНОВКАХ** до розділів та загальних висновках викладаються найбільш важливі результати роботи, вказуються практичні та теоретичні проблеми, для розв'язання яких можуть бути застосовані результати кваліфікаційної роботи.

Також можуть бути викладені погляди автора на ідею, тему, зміст власного балетмейстерського твору; охарактеризована потенціальна глядацька аудиторія, обґрунтовано використання постановки у репертуарі творчого колективу; визначені найскладніші моменти у підготовці роботи тощо.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ формується у алфавітному порядку прізвищ перших авторів або заголовків.

До **ДОДАТКІВ** може включатися допоміжний матеріал, необхідний для повноти сприйняття роботи: таблиці, ілюстрації, схеми, інші дані та матеріали.

Повна ідентичність друкованого тексту й електронного файлу обов'язкова. Бібліографічне оформлення роботи повинно відповідати вимогам Національного стандарту України ДСТУ 8302:2015.

Обов'язкова умова високої якості пояснювальної записки до кваліфікаційної роботи – її відповідність темі, науковість, чітка логіка викладу,

правильність мовностилістичного оформлення. Текст повинен бути старанно вивірений автором після комп'ютерного набору перед друком принтером. Відповідальність за достовірність використаних у роботі числових, фактичних даних, академічну доброчесність несе автор кваліфікаційної роботи.

Готова кваліфікаційна робота не пізніше ніж за два тижні до захисту в обов'язковому порядку подається на перевірку щодо відсутності академічного плагіату програмою Strikeplagiarism.com.

Рецензентом пояснювальної записки кваліфікаційної роботи призначається науково-педагогічний працівник інших закладів вищої освіти із науковими ступенями або державними почесними та вченими званнями, а також висококваліфікований фахівець із галузі, що відповідає темі кваліфікаційної роботи. Для пояснювальної записки до кваліфікаційної роботи необхідна одна зовнішня рецензія.

6. МОВА І СТИЛЬ ПОЯСНЮВАЛЬНОЇ ЗАПИСКИ ДО КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Кваліфікаційна робота здобувача-хореографа другого (магістерського) рівня є насамперед мистецьким дослідженням першоджерела балетмейстерської постановки, тож у пояснювальній записці викладені теоретичні аспекти проведеного наукового пошуку, який має забезпечити повне розкриття теми кваліфікаційної роботи. Окрема увага має приділятися стилю і мові пояснювальної записки, адже саме мовностилістична культура роботи магістранта найкраще виявляє загальну культуру її автора.

Сутністю академічного етикету, під впливом якого складалися мова і стиль наукових праць, є інтерпретація власної та запозичених точок зору з метою обґрунтування наукової думки. Науковий виклад матеріалу першого (теоретичного) розділу кваліфікаційної роботи магістрантів-хореографів має складатися головним чином із роздумів, метою яких є розкриття (доведення) основної ідеї

власної балетмейстерської постановки у результаті дослідження фактів мистецької чи життєвої дійсності.

Для наукового тексту кваліфікаційних робіт мають бути характерними смислова завершеність, цілісність і пов'язаність. Найважливішими засобами вираження логічних зв'язків слугують спеціальні функціонально-синтаксичні засоби, які вказують наступне:

- послідовність розвитку думки (спочатку, насамперед, потім, поперше, по-друге, отже тощо);
- заперечення (проте, тимчасом, але, тоді, як, однак), причинно-наслідкові відношення (таким чином, тому, завдяки цьому, відповідно до цього, внаслідок цього тощо);
- перехід від однієї думки до іншої (раніше ніж перейти до..., звернімося до..., розглянемо, зупинимося на..., розглянувши..., варто розглянути...);
- результат, висновок (отже, значить, як висновок, на закінчення зазначимо, все сказане дає змогу зробити висновок, підсумовуючи, слід сказати...).

Перераховані та подібні їм слова своєрідно попереджають про хід думок автора, дають інформацію про особливості творчого шляху магістранта-хореографа.

Також для наукової мови кваліфікаційної роботи магістрантів основним показником є цілеспрямованість і прагматизм, тож емоційні мовні елементи у першому розділі пояснювальної записки не мають великого значення, хоча допускаються у другому розділі, який має більше описовий характер (лібрето хореографічної постановки, характеристика діючих персонажів, драматургія, сценографія тощо). Загалом, науковому тексту пояснювальної записки характерно те, що він має складатися з точних фактів та відомостей, отриманих внаслідок аналізу різноманітних джерел інформації та їх систематизації.

Текст першого розділу кваліфікаційної роботи у деяких випадках потребує від магістранта аргументації та виявлення причинно-наслідкових відносин.

Рекомендуємо використовувати складені сполучники підрядності, а саме: «завдяки тому, що», «між тим як», «тому що», замість того, щоб», «з огляду на те, що», «тоді як» тощо. Також доречне використання похідних прийменників «впродовж», «відповідно до...», «внаслідок», «на відміну від...», «з огляду на...» та ін.

Писемна наукова мова теоретичного розділу пояснювальної записки повинна мати певні стилістичні особливості. Основною рисою є об'єктивність викладу матеріалу. Тому у тексті можуть бути у наявності вставні слова і словосполучення, які вказують ступінь достовірності інформації. Завдяки таким словам той чи інший факт можливо подавати як достовірний («справді», «насправді», «зрозуміло»), припустимий («треба гадати», «як видно»), можливий («можливо», «ймовірно»).

Однією із обов'язкових вимог об'єктивності викладу матеріалу першого розділу кваліфікаційної роботи магістрів-хореографів є вказівка на джерело інформації, автора висловленої думки чи виразу. У тексті пояснювальної записки це можна реалізувати за допомогою спеціальних вставних слів і словосполучень («за повідомленням», «за даними», «на думку», «на нашу думку», «як зазначено в...» тощо).

Оскільки писемна наукова мова це безособовий монолог, виклад матеріалу зазвичай ведеться від третьої особи. Авторське «я» ніби відступає на другий план. У наукових роботах, у тому числі й кваліфікаційних магістерських, є неписане правило – замість «я» використовувати «ми». Вираження авторства через «ми» дозволяє втілити власну думку як думку певної спільноти людей, наукової школи чи наукового напрямку. Ставши фактом наукової мови, займенник «ми» зумовив використання у тексті пояснювальної записки також похідного словосполучення «на нашу думку» чи форму викладу від третьої особи «Автор вважає».

Точність, ясність і стислість – ось якості, які мають визначати культуру наукової мови кваліфікаційних робіт магістрантів-хореографів. Однією з головних умов забезпечення наукової та практичної значущості викладеної у

пояснювальній записці інформації є смислова **точність**. Недоречно вжито здобувачем слово може значно викривити суть написаного, призвести до подвійного тлумачення тієї чи іншої думки.

Ясність як ще одна необхідність наукової мови – це вміння писати доступно і зрозуміло. Іноді доступність і дохідливість називають простотою. Простота викладу матеріалу сприяє тому, що текст читається легко, тобто думка автора сприймається без ускладнень. Однак не варто ототожнювати простоту і примітивність.

Третьою обов'язковою якістю наукової мови кваліфікаційних робіт здобувачів-хореографів другого (магістерського) рівня вищої освіти виступає **стилістичність**. Ця якість передбачає вміння уникати в тексті непотрібних повторів, надмірної деталізації та словесного мотлоху. Кожне слово і вираз мають слугувати завданню якомога стисліше розкрити суть справи. Тому слова і словосполучення, які не несуть жодного смислового навантаження, не мають місця у тексті кваліфікаційних робіт.

7. ЗАГАЛЬНІ ПРАВИЛА ЦИТУВАННЯ ТА ПОСИЛАННЯ НА ВИКОРИСТАНІ ДЖЕРЕЛА

Для підтвердження у тексті кваліфікаційних робіт власних аргументів посиланням на авторитетне джерело або для аналізу того чи іншого друкованого чи інтернет-джерела варто наводити цитати. Науковий етикет передбачає точне відтворення цитованого тексту, оскільки навіть найменше скорочення може змінити зміст, закладений автором.

До цитувань висуваються наступні вимоги:

- текст цитати починається і закінчується лапками і наводиться у тій граматичній формі, у якій він поданий у джерелі, зберігаючи особливості авторського написання;
- цитування має бути повним, без довільного скорочення авторського тексту і без перекручень думок автора. Пропуск слів, речень, абзаців при

цитування допускається без зміни авторського тексту і позначається трьома крапками.

- кожна цитата обов'язково супроводжується посиланням на джерело інформації;

- при непрямому цитуванні (переказі, викладі думок інших авторів своїми словами) варто бути максимально точними і коректними щодо оцінювання результатів автора та робити відповідні посилання на джерело.

Коли використовуються відомості, матеріали монографій, статей, інших джерел, що мають велику кількість сторінок, тоді в посиланні слід точно вказати номери сторінок, ілюстрацій, таблиць джерела, на яке здійснюється посилання у кваліфікаційній роботі. Посилання у тексті на джерела роблять згідно з їх переліком у квадратних дужках, наприклад: [5, 14].

8. ПРАВИЛА ОФОРМЛЕННЯ СПИСКУ ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

Бібліографічний апарат у кваліфікаційній роботі магістранта-хореографа є ключем до використаних ним джерел інформації. Окрім того, він у якійсь мірі відбиває наукову етику і культуру наукової праці автора. Саме з нього можна зробити висновок про рівень ознайомлення здобувача з джерелами із досліджуваного питання. Бібліографічний апарат складається зі списку використаних джерел і бібліографічних посилань, які оформлюються згідно чинних стандартів.

Список використаних джерел містить бібліографічні описи джерел, які стали у нагоді при написанні пояснювальної записки, і розміщується після загальних висновків. Цей список є однією із суттєвих частин наукової роботи магістранта і демонструє ступінь фундаментальності проведеного молодим науковцем мистецького дослідження.

Джерела інформації розміщуються в алфавітному порядку прізвищ перших авторів або заголовків. Бібліографічне оформлення роботи повинно відповідати вимогам Національного стандарту України ДСТУ 8302:2015.

Зразки оформлення використаних джерел

1. Балл Г. О. Категорія гармонії в аналізі проблем освіти / *Педагогічна майстерня академіка І. Зязюна*: зб. наук. праць // редкол. Н. Г. Кичкало (голова) та ін.; упор. Н. Кичкало, М. Боровик. Інститут педагогічної освіти та освіти дорослих НАПН України. К.: Богданова А., 2013. С. 114-120.
2. Derek Freeman. The fateful hoaxing of Margaret Mead. *A historical analysis of her Samoan research*. Westview Press, Boulder, Col. 2015. 134 p.
3. Казимирів Христина Міфологеми природних стихій у драмі-феєрії «Лісова пісня» Лесі Українки та її музичні втілення (на прикладі творів М. Скорульського та В. Кирейка)/ *Вісник Львівського університету*. Серія мистецтвознавство. Львів, 2015. Випуск 16. Частина 2. С. 1-15.
4. Корній Дара. Чарівні істоти українського міфу. Духи природи. Харків: ТОВ «Видавництво «Віват», 2020. 320 с.
5. Павло Вірський: хореограф, який уславив український танець на весь світ. URL: <https://www.libr.dp.ua/?do=ukrainica&lng=1&id=4&idg=246> (дата звернення: 03.04. 2024).
6. Філософський енциклопедичний словник /за ред. В. І. Шинкарука. Київ: Абрис. 2002. 742 с.
7. Хантінгтон С. Зіткнення цивілізацій / пер. з англ. Ю. Новікова. Луцьк: ТОВ «Видавництво АСТ», 2013. 603 с.
8. Черемський М. П. Мистецтво як шлях до духовної гармонії особистості/*Проблеми та перспективи формування національної гуманітарно-технічної еліти*: зб. наук. праць за матеріалами Міжнар. наук-практ. конф. «Духовно-моральні основи та відповідальність особистості у долі людської цивілізації», 15-16 листопада 2028 р. // ред. О. Романовський. Харків: НТУ «ХПІ», 2018. Вип.49 (53). С. 176-189.

9. ПІДГОТОВКА ДО ЗАХИСТУ ТА ЗАХИСТ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Отримавши відгук наукового керівника, магістрант подає у друкованому вигляді не переплетену пояснювальну записку до кваліфікаційної роботи на кафедру музичної педагогіки та хореографії. Не пізніше як за два тижні до захисту, відповідно до затвердженого графіку засідань екзаменаційної комісії, кафедра проводить передзахист із озвученням тез пояснювальної записки, метою якого є перевірка готовності магістранта до демонстрації хореографічної постановки та пояснювальної записки і надає рекомендацію щодо захисту кваліфікаційної роботи здобувачем. Кафедра може вимагати від магістранта доопрацювання кваліфікаційної роботи.

Не пізніше як за п'ять днів до захисту пояснювальна записка у переплетеному вигляді разом із рецензією, відгуком наукового керівника, висновком програми Strikeplagiarism.com. про відсутність академічного плагіату у тексті кваліфікаційної роботи подається у деканат.

Кінцевий варіант пояснювальної записки в електронному варіанті надсилається рецензенту для зовнішнього рецензування. Рецензентом пояснювальної записки кваліфікаційної роботи призначається науково-педагогічний працівник інших закладів вищої освіти із науковими ступенями або державними почесними та вченими званнями, а також висококваліфікований фахівець із галузі, що відповідає темі кваліфікаційної роботи. Для пояснювальної записки до кваліфікаційної роботи необхідна одна зовнішня рецензія.

У рецензії зазначається актуальність роботи, короткий аналіз практичної частини та пояснювальної записки, ступінь виконання поставлених завдань, зауваження або рекомендації до роботи, узагальнена оцінка кваліфікаційної роботи. Наприкінці надається висновок про можливість чи неможливість захисту роботи.

До захисту кваліфікаційної роботи допускаються здобувачі, які повністю виконали всі вимоги навчального плану. Захист проводиться на відкритому засіданні екзаменаційної комісії.

Процедура захисту кваліфікаційної роботи включає два етапи:

1 етап – показ практичної частини (хореографічної постановки). Виконання хореографічних творів у сценічних костюмах не є обов’язковим. Можливе застосування лише *елементів* сценографії (костюмів, реквізиту, декоративного оформлення тощо).

Відеозапис хореографічного твору під час показу є обов’язковим. Відеозапис буде зберігатися в електронному репозитарії НДУ ім. М. Гоголя.

2 етап – теоретичний захист кваліфікаційної роботи на основі пояснювальної записки, що має містити:

- ❖ доповідь магістранта щодо змісту роботи впродовж 10 хвилин, обґрунтовуючи актуальність обраної теми, формулюючи мету і завдання кваліфікаційної роботи, аналізуючи власні мистецькі пошуки і підводячи підсумки здійсненого дослідження. Доповідь супроводжується відео-презентацією.

- ❖ відповіді магістранта на запитання членів екзаменаційної комісії;

- ❖ оголошення відгуку наукового керівника та рецензії або виступи наукового керівника та рецензента;

- ❖ відповіді магістранта на зауваження та побажання рецензента;

- ❖ заключне слово магістранта;

- ❖ рішення екзаменаційної комісії про оцінку роботи (після завершення доповідей усіх магістрантів). Рішення про оцінку кваліфікаційної роботи ухвалюється на закритому засіданні екзаменаційної комісії.

Під час захисту кваліфікаційної роботи здобувач повинен продемонструвати високий рівень реалізації повного циклу багаточастинного балетмейстерського твору – власного мистецького продукту якісного художнього змісту; рівень володіння матеріалом пояснювальної записки й аргументовано довести естетичну та художню цінність кваліфікаційної роботи.

Відеозапис публічної демонстрації хореографічної постановки до кваліфікаційної роботи та один примірник пояснювальної записки, рецензії, відгук наукового керівника зберігаються в установленому порядку.

10. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Оцінювання кваліфікаційної роботи здобувачів другого (магістерського) рівня спеціальності 024 Хореографія здійснюється за національною шкалою та за 100-бальною шкалою Університету і вимагає комплексного підходу з урахуванням фахового рівня практичної постановочної частини, пояснювальної записки, якості підготовки до захисту та виступу на захисті.

На оцінку **«відмінно» (90-100 б.)** заслуговує здобувач:

- за умов оригінальності балетмейстерського задуму, унікального творчого підходу до композиційного вирішення, досконалого володіння засобами художньої виразності, режисерськими прийомами та технологією постановки хореографічного твору;

- пояснювальна записка якого демонструє повну відповідність змісту темі кваліфікаційної роботи; повне розкриття авторської ідеї твору та фахову презентацію композиційного рішення; переконливе обґрунтування вибору засобів художньої виразності; грамотності написання тексту і вимог до оформлення; повноцінне використання джерельної бази; аргументоване формулювання висновків;

- який демонструє високий рівень володіння змістом роботи; впевнено захищає її; повно, розгорнуто, чітко відповідає на зауваження рецензента та запитання членів кваліфікаційної комісії;

- який упродовж створення роботи демонстрував високий рівень самостійності планування та виконання; у якого наявний позитивний відгук керівника та висока оцінка кваліфікаційної роботи рецензентом.

Оцінка «добре» (75-89 б.):

- за умов виявленої оригінальності окремих аспектів задуму хореографічної постановки, достатньо творчого підходу до її композиційного вирішення, належного володіння засобами художньої виразності, режисерськими прийомами та технологією постановки;

- пояснювальна записка якого відносно відповідає темі кваліфікаційної роботи; розкрита авторська ідея твору та фахово презентоване композиційне рішення; належно обґрунтований вибір засобів художньої виразності; повністю дотримані норми наукової культури і грамотності написання тексту, вимоги до оформлення; достатнє використання джерельної бази; аргументованість формулювань висновків;

- передбачає належний рівень володіння змістом роботи, достатньо впевнений, аргументований виступ на захисті, не чіткі, але коректні відповіді на запитання;

- передбачає належний рівень самостійності планування та виконання роботи, наявність позитивного відгуку наукового керівника та рецензенту.

Оцінка «задовільно» (60-74 б.):

- якщо задум хореографічної постановки є тривіальним, а підхід до композиційного вирішення недостатньо творчим, при цьому здобувач демонструє достатнє володіння засобами виразності, режисерськими прийомами та технологією постановки;

- визначається достатньою відповідністю змісту пояснювальної записки темі кваліфікаційної роботи; неповним розкриттям авторської ідеї хореографічного твору, фаховою презентацією композиційного рішення; достатньою обґрунтованістю вибору засобів художньої виразності; неповним дотриманням норм наукової культури написання тексту, вимог до оформлення; неповноцінним використанням джерельної бази; недостатньо аргументованим формулюванням висновків;

- допускає достатній рівень володіння змістом роботи, не зовсім впевнений виступ, не чіткі та не коректні відповіді на запитання;

- допускає низький рівень самостійності планування та виконання творчого проекту, наявність позитивного відгуку керівника та низької оцінки роботи рецензентом.

Оцінка «незадовільно» (1-59 б.):

- за умов невдалого задуму, відсутності творчого підходу до композиційного вирішення, недостатнього володіння засобами художньої виразності, режисерськими прийомами та технологією постановки;

- характерна невідповідність змісту пояснювальної записки темі кваліфікаційної роботи; відсутність авторської ідеї хореографічного твору, невдала презентація композиційного рішення; необґрунтованість вибору засобів художньої виразності; порушення норм наукової культури і грамотності написання тексту, вимог до оформлення; неповноцінне використання джерельної бази; не аргументоване формулювання висновків;

- характеризується не володінням змісту роботи, неаргументованим виступом, відсутністю відповідей на запитання;

- вказує на несамотійність та несвоєчасність планування та виконання роботи, негативний відгук керівника та негативна оцінка кваліфікаційної роботи рецензентом.

Здобувачеві, який успішно захистив кваліфікаційну роботу, за рішенням екзаменаційної комісії присвоюється освітній ступінь магістра, видається диплом і додаток до нього. За пропозицією екзаменаційної комісії кращі кваліфікаційні роботи магістрантів відзначаються заохочувальними заходами, зокрема, наданням випускникам рекомендацій до вступу в аспірантуру тощо.

Якщо захист кваліфікаційної роботи визнається незадовільним, екзаменаційна комісія ухвалює рішення щодо можливості повторного захисту тієї самої роботи з доопрацюванням, чи необхідності опрацювання нової теми, визначеної відповідною кафедрою.

Здобувач, який не захистив магістерську кваліфікаційну роботу, допускається до повторного захисту впродовж трьох років після закінчення навчання в Університеті. Здобувачам, які не захищали кваліфікаційну роботу з поважної причини (підтвердженої документально), наказом ректора може бути продовжено термін навчання з метою захисту кваліфікаційної роботи до закінчення терміну роботи екзаменаційної комісії, але не більше, ніж на один рік.

Зразок оформлення титульної сторінки до пояснювальної записки

**Міністерство освіти і науки України
Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя
Факультет педагогіки, психології, соціальної роботи та мистецтв
Кафедра музичної педагогіки та хореографії**

ОПП Хореографія. Народна хореографія
Спеціальність 024 Хореографія

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

до кваліфікаційної роботи на здобуття освітнього ступеня

«Магістр»

Жіночий образ у хореографічному прочитанні п'єси Івана Котляревського

«Наталка Полтавка»

Кортєва Дар'я Вікторівна

Науковий керівник:

Юлія РОСТОВСЬКА,

доцент, кандидат педагогічних наук

Рецензент:

Валентина РЕВЕНЧУК,

доцент, кандидат педагогічних наук

Допущено до захисту _____

в.о. завідувача кафедри музичної педагогіки та хореографії

доцент **Олена КОВАЛЬ** _____

Ніжин – 2024

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ I. Теоретичні основи реалізації кваліфікаційної роботи «Жіночий образ у хореографічному прочитанні п'єси Івана Котляревського «Наталка Полтавка».....	5
1.1 Еволюція жіночого образу в українській драматургії.....	5
1.2 «Наталка Полтавка» І. Котляревського як перший драматичний твір нової української літератури.....	15
1.3 Втілення повісті І. Котляревського «Наталка Полтавка» у різних видах мистецтва.....	20
Висновки до першого розділу.....	23
РОЗДІЛ II. Художні особливості хореографічної постановки у контексті кваліфікаційної роботи «Жіночий образ у хореографічному прочитанні п'єси Івана Котляревського «Наталка Полтавка».....	23
2.1 Ідейно-тематичний аналіз хореографічної постановки	25
2.2 Композиційно-архітектонічна будова хореографічної постановки.....	27
2.3 Характеристика музичної основи хореографічного твору та сценографії.....	29
Висновки до другого розділу	30
ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ	31

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

ДОДАТКИ

ВСТУП

Важливим етапом у розвитку української драматургії стало XIX століття, коли з'явилися твори Івана Котляревського, Тараса Шевченка, Марка Кропивницького, Івана Карпенка-Карого та інших драматургів. Їхні п'єси описували широкий діапазон жіночих образів. Жіноче уособлення театральної спадщини України є дзеркалом людства, відображаючи його цінності, враження про жіночу унікальність та завдання жінки в суспільстві.

Поміж класичних творів, які стали підґрунтям українського театру, визначне місце займає п'єса Івана Котляревського «Наталка Полтавка». Даний твір не тільки прописав нову історію українського сценічно мистецтва, але й став прикладом національної унікальності, де ключовий жіночий образ – Наталка – символізує еталон української жінки з її духовною міццю, моральними принципами та вразливою глибиною.

Хореографічне мистецтво дозволяє розкривати зворушливі ідеї у новому баченні, забезпечуючи додаткові виразності образам та обставинам. Взаємозв'язок сценічного і хореографічного мистецтва показує широкі можливості для розкриття класичних творів, в тому числі у формуванні нових творчих поглядів на жіночий образ.

Не залишися осторонь і ми зі своїм бажанням втілити в життя історію незламного кохання через танець. Тому темою нашої кваліфікаційної роботи було обрано: **«Жіночий образ у хореографічному прочитанні п'єси Івана Котляревського «Наталка Полтавка».**

Мета кваліфікаційної роботи полягає в аналізі втілення жіночого образу в українській культурі та створенні хореографічної інтерпретації за мотивами п'єси Івана Котляревського «Наталка Полтавка».

Завдання кваліфікаційної роботи:

- розглянути еволюцію жіночого образу в українській культурі;
- проаналізувати твір І. Котляревського «Наталка Полтавка» як перший драматичний твір в українській літературі;
- дослідити втілення твору І. Котляревського «Наталка Полтавка» у різних мистецтвах;
- висвітлити ідейно-тематичне рішення хореографічної постановки;
- обґрунтувати композиційно-архітектонічну будову хореографічної постановки у контексті реалізації кваліфікаційної роботи;
- охарактеризувати музичну основу хореографічного твору.

Практичне значення кваліфікаційної роботи: Завдяки композиційному та сценографічному рішення, кваліфікаційна робота «Жіночий образ у хореографічному прочитанні п'єси І. Котляревського «Наталка Полтавка» може бути реалізований до показу, як окремих концертних номерів, так і цілісної хореографічної міні-вистави.

Мистецькі, хореографічно-технологічні, педагогічні та балетмейстерські знахідки стануть у нагоді практикам та теоретикам хореографічного мистецтва. Участь танцівників у танцювальній композиції сприятиме підвищенню їх виконавського рівня, розширенню акторського діапазону, набуттю досвіду роботи із балетмейстером-постановником.

Очевидною є просвітницька та виховна роль кваліфікаційної роботи, яка надає можливість танцівникам та глядачам поглибити знання про творчий спадок видатного українського письменника Івана Котляревського та ознайомитися із хореографічною інтерпретацією твору «Наталка Полтавка».

Апробація кваліфікаційної роботи: Окремі епізоди постановки «Наталка Полтавка» були висвітлені на VII Міжнародному дитячому та молодіжному фестивалі-конкурсі хореографічного мистецтва «Квітневі викрутаси» (Ніжин, 27 квітня 2024 р.) та отримали Золотий диплом.

Досвід реалізації кваліфікаційної роботи відображений у доповідях на VI Всеукраїнській студентській науково-практичній конференції *Мистецька освіта очима молодого науковця* (Ніжин, 6 грудня 2023 р.) з темою доповіді *«Образ жінки у творах видатних світових і вітчизняних митців»*; у VIII Мистецько-педагогічних читаннях пам'яті професора О. Я. Ростовського *«Мистецька освіта України: глобальні виклики та перспективи розвитку»* (Ніжин, 12 березня 2024) з темою доповіді *«Еволюція літературних жіночих образів на хореографічній сцені: Наталка Полтавка»*; у VII Всеукраїнській студентській науково-практичній конференції *«Мистецька освіта очима молодого науковця»* (м. Ніжин, 28 листопада 2024р.) з темою доповіді: *«Втілення твору І. Котляревського «Наталка Полтавка» у різних видах мистецтва»*.

Структура та обсяг пояснювальної записки. Пояснювальна записка складається зі вступу, двох розділів, висновків до кожного розділу, загальних висновків, списку використаних джерел (14 найменування), додатків. Загальний обсяг роботи – 67 сторінок, з них основного тексту – 58 сторінок.

ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ

У процесі створення кваліфікаційної роботи «Жіночий образ у хореографічному прочитанні п'єси Івана Котляревського «Наталка Полтавка», нами було проаналізовано велику кількість літературних, мистецтвознавчих та наукових джерел вітчизняних дослідників (В. Агеєва, Т. Журавльова, Ю. Канигіна, А. Новікова, Л. Сапсаєнко та інших) і на основі визначених завдань було зроблено наступні висновки:

1. Досліджено, що еволюція жіночого образу в українській драматургії – це віддзеркалення змін у суспільстві. Від традиційних образів берегинь роду, як у творах Шевченка та Котляревського, жіночі персонажі в українській драматургії пройшли довгий шлях трансформації. Вони перетворилися на складних, багатогранних героїнь, які прагнуть рівності, освіти та самореалізації. Леся Українка стала однією з перших, хто показав жінку як активну особистість, яка бореться за свої права.

У ХХ столітті драматурги поглибили дослідження жіночої ролі в суспільстві, зображуючи їхню боротьбу за рівні права та адаптацію до нових соціальних умов. Сучасна українська драматургія продовжує цей шлях, акцентуючи на гендерній рівності та особистісному розвитку.

Таким чином, еволюція жіночого образу в українській драматургії відображає прагнення українського народу до збереження національної ідентичності в контексті глобальних змін. Жіночі персонажі не лише віддзеркалюють історичні процеси, а й формують нові суспільні ідеали, надихаючи майбутні покоління.

2. З'ясовано, що творчість Івана Котляревського, зокрема його відома п'єса «Наталка Полтавка», стала фундаментальним каменем української драматургії та відіграла визначальну роль у формуванні національної свідомості. Образ Наталки, створений Котляревським, став не просто літературним персонажем, а

символом української жінки, яка поєднує в собі кращі якості: чесність, працелюбність, вірність своїм ідеалам та здатність до самопожертви.

Через цей образ автор підкреслив важливість сімейних цінностей, поваги до традицій та національної гідності. «Наталка Полтавка» вийшла далеко за межі жанру комедії, торкаючись глибоких соціальних проблем того часу. П'єса Котляревського стала своєрідним маніфестом українського народу, який прагнув самоствердження та визнання своєї культури.

Цей твір не лише започаткував традиції українського народного театру, а й стала взірцем для наступних поколінь письменників. Він вплинув на розвиток української літературної мови, сприяв формуванню національного літературного стилю і став важливим етапом у становленні української літератури як самостійного явища.

3. Проаналізовано, що п'єса Івана Котляревського «Наталка Полтавка» – це не просто літературний твір, а справжній культурний феномен, який протягом багатьох поколінь надихає митців та об'єднує українців. Цей шедевр української літератури далеко переріс рамки драматургії, перетворившись на багатогранний культурний символ.

Глибоко вкорінена в народну культуру, «Наталка Полтавка» стала джерелом натхнення для багатьох видів мистецтва. Опера Миколи Лисенка на основі твору піднесла українську музику на новий рівень, а її мелодії стали народними піснями. Кіно-адаптації, зокрема фільм Івана Кавалерідзе та телевізійна версія, візуалізували історію Наталки, зробивши її доступною для ще ширшого кола глядачів.

Образотворче мистецтво також знайшло своє відображення у численних ілюстраціях та картинах, натхненних образом Наталки, адже ця літературна героїня стала відображенням української жінки, її цінностей та ідеалів. Наталка Полтавка – це втілення чистоти, працелюбності, моральної стійкості та відданості своїм корінням. Глибина української душі і її прагнення до щастя завжди слугували джерелом натхнення для багатьох українських митців.

4. У ході реалізації хореографічної постановки у контексті кваліфікаційної роботи нами було розкрито її художні особливості, а саме: на основі твору «Наталка Полтавка» створене лібрето хореографічної композиції; охарактеризовано головних героїв – Наталку, Петра, Возного, Подружок та Юнаків. Сформульовано *тему* хореографічної постановки (любов, вірність та сила духу української дівчини); *ідею* (вірність кохання); *конфлікт* (дві лінії сюжету – Наталка та Возний, Петро та Возний). Визначено *надзавдання*, а саме: втілення багатогранності образу Наталки як символу жіночої стійкості, моральної чистоти та глибокого внутрішнього світу.

Прагнення молодих людей Наталки і Петра досягти щастя через любов і збереження моральних цінностей визначено *наскрізною дією* хореографічної постановки. Вказано *час* та *місце*, де відбуваються події хореографічного твору, а саме: історія, описана у п'єсі І. Котляревського, відбувалася під Полтавою у маленькому селищі. Хореографічна композиція створена із використанням лексичного матеріалу українського народно-сценічного та класичного танців; застосовані дуетні та масові танцювальні форми. Постановка належить до ліричного жанру.

5. Досліджено композиційно-архітектонічну побудову балетмейстерського твору, що вміщає у собі хореографічну та музичну драматургію. Сюжетну лінію поділено на епізоди; зазначено тривалість кожного епізоду та вказані персонажі, які з'являються у сцені. Здійснена характеристика музичного супроводу до кожного епізоду. Музичний супровід поділено на етапи сюжетного розвитку; пораховано кількість тактів та створено діаграму довжини танцю. Опрацьована інформація про виконавців, тексти пісень, історію створення музичних композицій та вказано вплив музичного супроводу на розкриття ідейно-тематичного змісту.

Описано кожен елемент танцювальних костюмів діючих персонажів – головних героїв та учасників масових сцен; декорацій та реквізиту. Проведено роботу з освітленням сцени. Усі перераховані компоненти роблять хореографічну постановку цілісною, виразною та доступною для сприйняття.

Навчальне видання

Укладачі:

Ростовська Ю. О.,

Пархоменко О. М.,

Максименко В. І.

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
ДО ПІДГОТОВКИ ТА ЗАХИСТУ
КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ**

*на здобуття освітнього ступеня «магістр»
за спеціальністю 024 Хореографія
галузі знань 02 Культура і мистецтво*

Технічний редактор – І. П. Борис
Верстка, макетування – О. В. Борщ

Книга друкується в авторському редагуванні.

Підписано до друку 02.09.24 р.	Формат 60x84/16	Папір офсетний
Гарнітура Times	Обл.-вид. арк. 1,33	Електронне вид-ня
Замовлення № 163	Ум. друк. арк. 1,98	

Ніжинський державний університет
імені Миколи Гоголя.
м. Ніжин, вул. Воздвиженська, 3^А
(04631) 7–19–72
E-mail: vidavn_ndu@ukr.net
www.ndu.edu.ua

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи
ДК № 2137 від 29.03.05 р.
